

MOTİVASYONEL BENLİK SİSTEMİ VE İLETİŞİM KURMA İSTEKLİLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ ÜZERİNE BİR İNCELEME*

Araştırma Makalesi

Buğra Yiğit BOZ** / Mustafa DURMUŞ***

Geliş Tarihi: 01.05.2021 | Kabul Tarihi: 17.05.2021 | Yayın Tarihi: 30.06.2021

Özet: Motivasyon çalışmaları uzun yıllardan beri yabancı ve ikinci dil öğretimi alanında yapılan çalışmalarda önemli bir yere sahiptir. Son yıllarda ise motivasyonel benlik sistemi yabancı dil ve ikinci dil öğretimi alanında etkili bir motivasyon kuramı hâline gelmiştir. Bu sebeple kuramsal bir yenilik olarak motivasyonel benlik sisteminin yabancılara Türkçe öğretimi alanında da incelenmesi bir gerekliliktir. Bu gerekliliğe dayanarak çalışmada temel amaç, Türkiye’de Türkçe öğrenmekte olan uluslararası öğrencilerin motivasyonel benlik sistemleri ve sınıf içi iletişim kurma isteklilikleri arasındaki olası ilişkilerin saptanması olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu amacın gerçekleştirilebilmesi için örneklem olarak Gazi Üniversitesine ve Hacettepe Üniversitesine bağlı olan Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde (TÖMER) Türkçe öğrenmekte olan toplam 43 farklı ülkeden 170 katılımcıya (73 kadın ve 97 erkek) ulaşılmıştır. Katılımcılara 2 farklı ölçeğin birleştirilmesiyle hazırlanan bir anket uygulanmıştır. Bunlar; “ikinci dil motivasyonel benlik sistemi” ölçeği ve “ikinci dilde sınıf içi iletişim kurma istekliliği” ölçeğidir. Araştırmanın veri analizi sürecinde ise ilk olarak betimsel analize yer verilmiş ardından bağımsız gruplar için T testleri uygulanmıştır. Böylelikle erkek ve kadın katılımcıların sınıf içi iletişim kurma isteklilikleri ve motivasyonları arasındaki olası farklar ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın temel aldığı iki yapı olan ikinci dilde iletişim kurma istekliliği ve motivasyonel benlik sistemi arasındaki olası ilişkilere ise Pearson korelasyon katsayıları hesaplanarak ulaşılmıştır. Bu iki yapı arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması kuramsal açıdan ileride bu konu üzerine yoğunlaşmayı hedefleyen araştırmacılar için yol gösterici olabilir. Bununla birlikte Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerinin planlanması açısından öğretmenlere, öğretim planlayıcılara kaynak sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: İkinci dil ideal benliği, ikinci dil toplumsal benliği, iletişim kurma istekliliği, motivasyonel benlik sistemi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

AN INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE MOTIVATIONAL SELF-SYSTEM AND THE WILLINGNESS TO COMMUNICATE

Research Article

Received: 01.05.2021 | Accepted: 17.05.2021 | Published: 30.06.2021

Abstract: Motivation studies have an important role in the studies carried out in the field of foreign and second language teaching for many years. In recent years, the motivational self-system has become an effective motivational theory in the field of L2 teaching. For this reason, it is a necessity to examine the motivational self-system as a theoretical innovation in the field of teaching Turkish as an L2. The main aim of this study based on said necessity, is to investigate the possible relationship between motivational self-system and willingness to communicate inside the classroom of international students who are learning Turkish in Turkey. In order to achieve this aim, data were collected from a sample of 170

* Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü’nde savunulmuş “Yabancılara Türkçe Öğretiminde İkinci Dil Motivasyonel Benlik Sistemi ve İkinci Dilde İletişim Kurma İstekliliği Arasındaki İlişki” adlı tez çalışmasından elde edilen verilere dayanılarak üretilmiştir.

** Ar. Gör.; Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, bugrayigitboz@gmail.com
 0000-0002-4975-6314

*** Prof. Dr.; Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, mustafadurmus@hacettepe.edu.tr
 0000-0002-5337-3113

participants (73 women and 97 men) from 43 different countries who are learning Turkish in 'Language Teaching, Application and Research Centers' (TÖMER) affiliated to Gazi University and Hacettepe University. A questionnaire prepared by combining 2 different scales was applied to the participants. These scales are "L2 motivational self-system" scale and the "L2 willingness to communicate inside the classroom" scale. In the data analysis process of the research, first descriptive analysis was used and then independent samples t-tests were applied. Thus, possible differences between male and female participants' willingness to communicate inside the classroom and motivation were revealed. The possible relationships between the L2 willingness to communicate and the L2 motivational self-system, which are the two structures on which this research is based, were obtained by calculating Pearson correlation coefficients. Revealing the relationship between these two structures can be a guide for researchers who aim to focus on this subject in the future. In addition, it can provide source for instructors and education planners in terms of planning the educational processes of international students learning Turkish.

Keywords: Motivational self-system, second language ideal self, second language ought-to self, willingness to communicate, teaching Turkish as a foreign language.

Giriş

Günümüzde *ikinci dil motivasyonel benlik sisteminin* (MBS), ikinci dil ve yabancı dil (D2) öğrenim ve öğretim süreçleri açısından etkili bir motivasyon kuramı hâline geldiği söylenebilir (Dörnyei & Ryan, 2015). Bu yapının yanı sıra D2 ortamlarında *iletişim kurma istekliliği* (İKİ) öğrencilerin iletişim sürecini başlatmaya istekli olup olmadıklarına odaklanan bir yapı olarak öğrencilerin iletişimsel yeterliklerinin saptanması ve geliştirmesi açısından D2 eğitiminde önemli bir yere sahiptir (MacIntyre, 2007). Bu sebeple, bu yapılar arasındaki olası ilişki hakkında bilgi sahibi olmak amacıyla ilgili araştırma gerçekleştirilmiştir.

Motivasyon yapısı ikinci ve yabancı dil eğitimi çalışmalarına konu olmaya başladığı ilk yıllardan itibaren başarı ile ilişkilendirilmiştir (Dörnyei, 2005). Bunun yanı sıra, motivasyon bireylerin uzun vadeli hedeflerini gerçekleştirmeleri açısından büyük önem taşımaktadır (Williams vd. 2016). İkinci dil ve yabancı dil öğrenimi ve öğretimi süreçlerinin temel amacı, bireylerin hedef dilde iletişim kurma yeterliliğine sahip olmaları şeklinde ele alındığında ise D2 İKİ yapısının araştırılmasının önemli bir konu olduğu söylenebilir. İkinci ve yabancı dil öğrenim ve öğretim sürecinin temel amacı olarak ele alınan iletişim yeterliği de uzun vadeli bir hedef olarak ele alınabilir. Dolayısıyla farklı dillerde İKİ ve motivasyon arasında birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Ancak, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDT) alanyazını incelendiğinde bu iki yapı arasındaki olası ilişkiler hakkında yapılan çalışmalar sayıca azdır (Polatcan, 2018; Yayla, 2018). Bu nedenle uluslararası öğrencilere Türkçe öğretimi alanında ikinci dil MBS ve ikinci dilde İKİ arasındaki olası ilişkiyi inceleyen çalışmalara ihtiyaç duyulduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla İKİ ve motivasyon yapılarının yabancılar Türkçe öğretimi bağlamlarında da araştırılması önemlidir. Ayrıca bu çalışmanın ikinci dilde İKİ ve motivasyonel benlik sistemi yapılarının kuramsal gelişimine ve yabancılar Türkçe öğretimi alanına pedagojik açıdan katkı sağlaması hedeflenmiştir.

1. Alanyazın

1.1. Motivasyonel Benlik Sistemi

Motivasyon çalışmaları ikinci ve yabancı dil öğrenme ve öğretme süreçlerine muhtemel katkıları açısından incelenmeye başlanmasından itibaren hem yöntemsel hem de kuramsal olarak pek çok yenileşme süreci geçirmiştir. Kuramsal yenileşme süreçlerinden en çağdaş olanı Dörnyei'nin (2005, 2009) *ikinci dil MBS* olarak kabul edilebilir. Bu sistem temellerini Higgins'in (1987) *benlik farklılıkları* ve Markus ve Nurius'un (1986) *olası benlikler* kuramlarından almaktadır. *Olası benlikler* genel olarak bireylerin kendi gelecekleri ile ilgili fikirlerine odaklanır, bu fikirler bireylerin “ne olabilecekleri, ne olmak istedikleri ve ne olmaktan korktukları” üzerine yoğunlaşır (Dörnyei & Ryan, 2015, s. 87). *Benlik farklılıkları* kuramı ideal benlik ve toplumsal benlik olmak üzere iki alt kategoriden oluşur ve motivasyonun olası benlikler tarafından ne şekilde etkilendiğini açıklar. Bu alt kategoriler bireyin elde etmeyi umduğu genel arzuları (umut, hayal, vb.) ile alakalı olarak düşünülebilecek olan *ideal benlik* ve bireyin görev, sorumluluk vb. ile ilgili inanışlarıyla alakalı olduğu varsayılabilecek olan *toplumsal benlik* şeklindedir. Bu alt kategorilere ek olarak *benlik farklılıkları* kuramının önemli noktalarından biri de kişinin şu anda sahip olduğu özellikler ve bulunduğu düzey ile bağdaştırılabilecek olan *gerçek benlik*dir. Higgins'e (1987) göre, motivasyonu harekete geçiren etki, bireyin gerçek benliği, ideal benliği ve toplumsal benliği arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. İkinci dil MBS, bahsedilen iki kuramı birleştirerek motivasyonel benlikleri üç alt bileşenden oluşacak bir kavram haline getirmektedir. Bunlar *ikinci dil ideal benliği*, *ikinci dil toplumsal benliği* ve *ikinci dil öğrenme deneyimi* olarak adlandırılmaktadır. *İkinci dil ideal benliği* bireyin ikinci dil göz önünde bulundurulduğunda sahip olduğu arzulara ve bireyin ideal ikinci dil düzeyine odaklanır. *İkinci dil toplumsal benliği* ise ikinci dil öğrenimi bakımından toplumun (anne, baba, kardeşler, yakın arkadaş çevresi vb.) bireyin sahip olması gerektiğine inandığı ikinci dil düzeyine odaklanır. Diğer yandan, *ikinci dil öğrenme deneyimi* bireyin ikinci dil öğrenme sürecine etkisi olan farklı etmenleri içine alan bir kavramdır. Bu etmenler; öğrencilerin öğrenme süreçlerinde doğrudan etkileşim içinde buldukları program, sınıf ortamı, akranlar, öğretici vb. olarak ele alınabilir.

MBS kuramsal olarak ortaya çıkışından itibaren pek çok araştırmacının ilgisini çekmiş ve MBS'den farklı bağlamlarda ikinci dil öğretimi motivasyonunun incelenmesi süreçlerinde faydalanılmıştır. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanyazını incelendiğinde motivasyona odaklanan çalışmaların genellikle MBS'den önceki motivasyon kuramlarından faydalandığı görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında motivasyonla ilgili yapılan güncel çalışmalara Kavi (2019), Koçer (2015), Abubakarı (2016) ve Mohamed'in (2019) çalışmaları örnek gösterilebilir. Kavi'nin (2019), yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin eğitim sürecindeki motivasyonlarını tetikleyen etkenlerin ve motivasyonlarını azaltan unsurların ne olduğunu saptamayı hedeflediği çalışmasında, Türkçe öğrencilerinin en önemli motivasyon kaynağının Türkçe öğrenerek iletişim kurabilecekleri kişi sayısını

arttıracaklarını düşünmeleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Koçer (2015) araştırmasında, yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin geçmiş ve günümüz karşılaştırıldığında gösterdikleri motivasyon farklılıkları ile benlik algılarını göz önüne sermeyi amaçlayan nitel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bahsedilen çalışmanın bulguları bireysel farklılıkların katılımcıların motivasyonel gelişimlerine etkisinin büyük olduğunu ve motivasyonun karmaşık ve dinamik yapısını öne çıkarmaktadır. Abubakarı (2016) çalışmasında, Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerin ve İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin motivasyon düzeylerini karşılaştırmıştır. Bu çalışmaya göre uluslararası öğrencilerin motivasyon düzeylerinin Türk öğrencilere göre daha düşük olduğu ve her iki grup kendi içlerinde incelendiğinde kadın öğrenci motivasyonlarının erkek öğrenci motivasyonlarına göre daha düşük olduğu ortaya konmuştur. Son olarak, Mohamed (2019) araştırmasında, ikinci dil olarak Türkçe öğrenen uluslararası lisansüstü öğrencilerin motivasyon durumlarını incelemiştir. Mohamed'in (2019) bulgularına göre yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin bütüncül ve araçsal motivasyon düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcıların bütüncül motivasyonları araçsal motivasyonları ile karşılaştırıldığında bütüncül motivasyonlarının daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

1.2. İletişim Kurma İstekliliği

İletişim kurma istekliliği kavram olarak “fırsat ve seçenek verildiğinde iletişimi başlatma olasılığını” temsil eder (MacIntyre, 2007, s. 567). Bu kavramın çıkış noktasının, Phillips'in (1965, 1968) *suskunluk* (reticence) çalışmaları, Burgoon'un (1976) *iletişim kurma isteksizliği* kavramı, Mortensen, Arntson ve Lustig'in (1977) *Sözel Davranış Eğilimi Üzerine* adlı çalışması, McCroskey ve Richmond'un (1982) *Dİ İletişim Araştırmalarında Utangaçlık ve "İletişimden Çekinme" Konsepti Üzerine* adlı çalışması gibi çeşitli araştırmalarla ilişki olduğu söylenebilir (McCroskey, 2009; McCroskey & Baer, 1985; McCroskey & Richmond, 1987, 1991). İKİ yapısının kavramsallaştırılma aşamasında McCroskey ve Richmond (1987) bu yapının kapsamını bireylerin serbest olunduğunda iletişimi başlatma ihtimali olarak belirlemiştir. Ancak, MacIntyre (2007) “bir dili uzun yıllar çalışmalarına rağmen bazı ikinci dil ve yabancı dil öğrencilerinin ikinci dil ve yabancı dil konuşurlarına dönüşmediğini” öne sürmektedir (s. 564). Bu sebeple, iletişim bağlamında yeterliğin her zaman iyi bir performans göstergesi olmadığı söylenebilir (MacIntyre, 2007).

İletişim kurma istekliliği alanındaki ilk çalışmalar, iletişim çalışmaları olarak ele alınabilir ve öncelikle ana dili odaklı oldukları söylenebilir. Bu çalışmalar incelendiğinde İKİ yapısının kaygıyla anlamlı ve önemli derecede ilişkili olduğu görülmüştür (Dörnyei & Ryan, 2015). Ana dilinde İKİ (Dİ İKİ) bu yapıyı genellikle bir kişilik değişkeni olarak ele aldığı için yöntemsel eğilimler niceliksel özellikler göstermektedir. Örneğin, McCroskey ve Richmond (1982) bu yapının incelenmesi için dört iletişim bağlamından oluşan bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu bağlamlar, iki kişilik gruplarda, küçük gruplarda, toplantılarda ve seyirci önünde konuşma olarak adlandırılmaktadır ve üç farklı tip alıcı/dinleyici (yabancılar, tanıdıklar ve arkadaşlar)

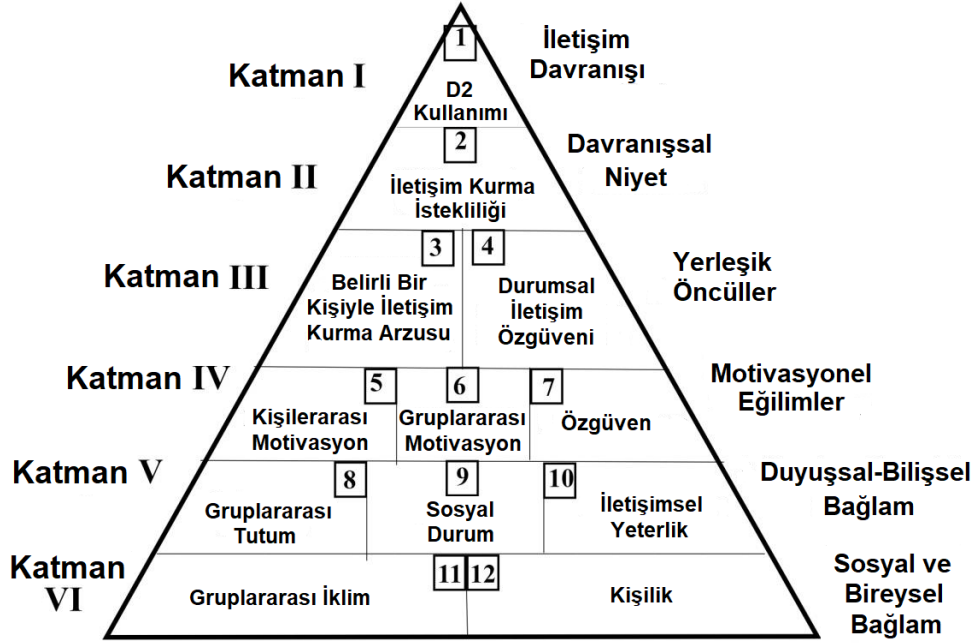
söz konusudur. Bu ölçek farklı çalışma örnekleriyle pek çok kez uygulanmış ve böylelikle geçerliği onaylanmıştır (McCroskey, 1992). Chan ve McCroskey'in 1987'de gerçekleştirdikleri çalışma bahsedilen çalışmalara örnek verilebilir. Bu çalışma, katılımcıların gerçek iletişim eylemleri ve İKİ değerlerinin birbirleriyle uyumlu olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Öte yandan, bu sonuçlara uymayan çalışmalar olduğu da görülebilmektedir (Cao & Philp, 2006; MacIntyre, Baker, Clément & Conrad, 2001). Belirtilen çalışmaların sonucunda bireylerin ana dilinde İKİ'ye etkisi olan birtakım faktörlerin içe kapanıklık, iletişim korkusu, öz-algılanan iletişimsel yeterlik ve özsaygı olduğu görülmektedir (McCroskey & Richmond, 1991). MacIntyre'nin (1994) İKİ alanında yaptığı çalışmanın sonuçları ise öz-algılanan iletişimsel yeterliğin ve düşük düzey iletişim kaygısının İKİ'nin öncülleri olduğunu ortaya koymuştur.

İkinci dilde İKİ yapısının kuramsal olarak en büyük yeniliği ikinci dil edinimini sürecinde çoğunlukla tek başlarına incelenen psikolojik, dilbilimsel, eğitimsel ve iletişimsel yönleri birleştirerek, bu değişkenlerin arasındaki ilişkileri uyum içerisinde inceleme olanağı sağlaması olarak ele alınabilir (MacIntyre, 2007). İkinci dilde İKİ'nin ana dilinde İKİ'nden ayrıldığı nokta ise bireylerin ikinci dildeki iletişim yönelimlerinin ana dilindeki ile farklı olmasıdır. Örneğin, ikinci dil öğrenimi ve öğretimi sürecinde bireylerin iletişim yönelimlerine etkisi olan değişkenler “o anki sınıf etkinliğinden ya da derse karşı basit bir ilgisizlikten, başkalarının önünde yabancı bir dilde iletişim kurabilme ile ilgili kökü derinlere inen kaygılara kadar” geniş bir çeşitlilik gösterebilir (Williams vd., 2016, s. 140). Ancak, bu faktörlerin ana dili edinimi sürecine bu denli anlamlı bir etki gösterdiğine dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

İkinci dilde İKİ alanında gerçekleştirilen ilk araştırmalar batı bağlamlarında özellikle Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmıştır. İkinci dil öğreniminde kaygı, tutum ve motivasyon konularında hâlihazırda çalışmakta olan bir grup sosyal psikolog bu çalışmaları gerçekleştirmiştir. Örneğin, MacIntyre ve Charos'un (1996), Gardner'ın (1985) sosyo-eğitimsel modeline dayanan çalışması ikinci dilde İKİ'yi incelemek için yapılan ilk girişimlerdenidir. Bu çalışmayla MacIntyre ve Charos (1996) ikinci dilde İKİ'de tutum, motivasyon, algılanan yeterlik ve kaygı gibi duyuşsal değişkenlerin ve kişiliğin rolünün önemini vurgulamışlardır. Diğer yandan, ikinci dilde İKİ'ni inceleyen birçok çalışma görülebilir, bu çalışmalar özellikle dışadönüklük/içedönüklük, kaygı, bütüncüllük ve motivasyon gibi değişkenlerin ilişkilerini araştıran modeller barındırır (MacIntyre & Charos, 1996; MacIntyre ve Clément, 1996). Bunlar, gelişerek kişilik özelliği (süreklilik) düzeyinde ve durumsallık düzeyinde ikinci dilde İKİ'ye odaklanan piramit şekilli heuristik modeli (Şekil 1) oluşmasına katkıda bulunmuşlardır (MacIntyre, Clément, Dörnyei & Noels, 1998). Bu alanda yürütülen çalışmaların çoğunun bu modeli temel olarak gerçekleştirildiği söylenebilir. Bu modele göre ikinci dilde İKİ “ikinci dili kullanarak belirli bir kişi ya da kişilerle kesin bir zamanda konuşmaya başlamaya hazır bulunuşluk” olarak tanımlanmıştır (MacIntyre vd., 1998, s. 547).

Şekil 1

Piramit Şekilli Heuristik Model

Not. Piramit Şekilli Sezgisel Model. “Conceptualizing Will to Communicate to L2: A Situational Model of L2 Confidence and Affiliation”, P. D. MacIntyre ve diğerleri, 1998, The Modern Language Journal, 82(4), s. 547.

MacIntyre vd. (1998) tarafından geliştirilen bu modele göre, bireylerin İKİ’leri hem dinamik hem de durağan faktörlerden etkilenir. Dinamik faktörler örneğin bireyin belli bir kişiyle iletişim kurma isteği durumu gibi faktörlerdir. Durağan faktörlere de örnek olarak kişilik özellikleri gösterilebilir. Bu modele verilen değişkenler ayrıca birbirleriyle ilişkilidir yani İKİ yapısı, ikinci dil ya da yabancı dil öğrenen bireyler için karmaşık ve yoğun bir yapıdır. Piramit şekilli heuristik modelin tabanındaki katmanlar diğerlerine göre daha durağan olarak kabul edilen kişilik ve “hedef dilin, öğrenildiği toplum içerisinde konumu ve statüsü” olarak kabul edilen gruplar arası iklim/ortam faktörlerinden oluşmaktadır (Williams vd., 2016, s. 140). Bahsedilen kalıcı değişkenler “ortam ya da insanın nerdeyse her durum için geçerli olan stabil, uzun süreli özelliklerini” temsil etmektedir (MacIntyre vd., 1998, s. 546). Öte yandan, bağlama dayalı ya da geçici olan durumsal değişkenlere belirli bir kişiyle iletişim kurma arzusu örnek gösterilebilir. Altı katmandan oluşan bu modelin yapısı ikiye bölünebilir. Katman I, II, ve III “İKİ üzerinde belirli bir andaki duruma özel etkileri temsil etmektedir” ve katman IV, V, ve VI “süreç üzerindeki durağan ve kalıcı etkileri temsil etmektedir” (MacIntyre vd., 1998, s. 547).

Bu modelle, İKİ “bir ikinci dili kullanarak belirli kişi ya da kişilerle belirli bir zamanda söylem içerisine girmeye hazır bulunuşluk” olarak yeniden kurgulanmıştır (MacIntyre vd., 1998, s. 547). Bu tanımda hazır bulunuşluk ifadesinden yararlanılmasıyla model

İKİ kavramına iletişim niyetini ekleyerek kavramın kapsamını genişletmiştir. Böylelikle öğrencilerin sınıf içerisinde el kaldırma gibi eylemleri yani beden dili davranışları da İKİ yapısının içerisinde ele alınabilir. Bu model ikinci dil yeterliğinden ziyade ikinci dilde iletişimsel yeterliğin önemine odaklanır. Buna ek olarak, ikinci dil yeterliği kişilerarası/kültürlerarası hedefleri gerçekleştirmek için bir araç olarak kabul edilmektedir (Yashima, 2012). İkinci dilde İKİ araştırmalarının birçoğu bu modele dayanarak kurgulanmış olmasına rağmen, bireylerin ikinci dilde İKİ'ye etki eden faktörlerin belirli ya da geçerli bir düzenine dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır, dolayısıyla konuya ilişkin çıkarımlar bu durum dikkate alınarak gerçekleştirilmelidir (Ellis, 2008; Yashima, 2012).

1.3. Motivasyonel Benlik Sistemi ve İkinci Dilde İletişim Kurma İstekliliği Arasındaki İlişki

Bireysel farklılıklar alanında önemli bir yere sahip olan ikinci dilde İKİ ve MBS yapıları arasındaki ilk çalışmalar motivasyonu geleneksel bakış açısıyla ele almıştır. Böylelikle öncü çalışmaların genel olarak Gardner'ın sosyo-eğitimsel modeline dayandığı söylenebilir. Bu model etrafında şekillenen çalışmalar genellikle yapısal eşitlik modellemesi ya da yol analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir ve sonuçlar motivasyon ve ikinci dilde İKİ arasında iletişim yeterliği (Yashima, 2002; Khajavy vd., 2016) ve öz-güven (Ghonsooly vd., 2012) aracılığıyla dolaylı ilişki göstermiştir.

Belirtilen çalışmaların yanı sıra, en son olarak kuramsallaştırılmış olan motivasyon yapısı olarak ikinci dil MBS ve bu yapının ikinci dilde İKİ ile olan ilişkisine odaklanılırsa özellikle bu yapının bir parçası olan ikinci dil ideal benliğine ve bu parçanın ikinci dilde İKİ ile ilişkisine odaklanan pek çok örneğe rastlanabilir. Bu örneklerden bir tanesi Bursalı ve Öz'ün (2017) yabancılara İngilizce öğretimi bağlamında ikinci dil ideal benliği ve ikinci dilde İKİ arasındaki olası ilişkiyi inceleyen çalışması olarak ele alınabilir. Bursalı ve Öz'e (2017) göre bu iki yapı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Öz'den (2017) önce gerçekleştirilen çalışmalar da bu çalışmayla benzer sonuçları işaret etmektedir (Öz, 2014, 2016). Öte yandan, çalışmalar ikinci dil toplumsal benliğinin, ikinci dilde İKİ ve kaygı ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Papi, 2010). Bu çalışmalardan yola çıkarak ikinci dil toplumsal benliği ve ikinci dilde İKİ arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir (Khajavy & Ghonsooly, 2017). Bununla birlikte, ikinci dil öğrenme deneyiminin, sınıf ortamını, ya da ikinci dil öğrenme sürecinde takip edilebilecek herhangi bir etmeni içermesi sebebiyle ikinci dilde İKİ ile güçlü ilişkilere sahip olduğu söylenebilir (Khajavy vd., 2016).

Yabancılara Türkçe öğretiminde ise yapılan alanyazın taramasına göre ikinci dilde İKİ ve motivasyon arasındaki ilişkiyi inceleyen yalnızca iki çalışma olduğu ortaya konmuştur (Polatcan, 2018; Yayla, 2018). Bunlardan ilki olan, Polatcan'ın (2018) çalışmasında yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin kişilik tipleri, motivasyonları, kaygıları, öz güvenleri, beklentileri, dil becerileri, dil öğrenme isteklilikleri gibi

etmenlerin iletişim kurma isteklilikleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Polatcan'ın (2018) bu çalışmasına göre öğrencilerin Türkçe iletişim kurma istekliliklerinin yüksek olduğu, Türkçe ve Türk kültürüne karşı olumlu bir tutum içerisinde oldukları bulgularına ve bunların yanı sıra Türkçe okutmanlarının öğrencilerin iletişim kurma istekliliklerini arttırmak istemelerine rağmen Türkçe özel alan yeterliklerine yeterince sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır (Polatcan, 2018). Yayla (2018) çalışmasında Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin ikinci dil ideal benlikleri ve iletişim kurma isteklilikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yayla'nın (2018) çalışmasının bulguları incelendiğinde ikinci dil ideal benliği ve İKİ yapılarının arasında olumlu bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Ancak bu çalışmalar kapsam bakımından MBS'nin bir parçası olan ikinci dil toplumsal benliğini içermemektedir. Bu sebeple, bu çalışma hem ikinci dil ideal benliği parçasına hem de ikinci dil toplumsal benliğini parçasına odaklanarak MBS ve ikinci dilde İKİ arasındaki muhtemel ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için çalışmayı yönlendirmesi amacıyla aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur:

1. Yabancılara Türkçe öğretiminde katılımcıların ikinci dilde sınıf içi iletişim kurma istekliliği, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasında cinsiyete göre farklılık var mıdır?
2. Yabancılara Türkçe öğretiminde ikinci dilde sınıf içi iletişim kurma istekliliği, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışmada nicel araştırma deseni olan açıklayıcıyı korelasyonel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılar için iki farklı ölçekten oluşan bir anket hazırlanmıştır. Anket sonuçlarından elde edilen veriler, istatistiksel veri analizi programları aracılığıyla nicel bulgular edinmek amacıyla sayısal olarak kodlanmıştır. Bu araştırma yöntemiyle iki veya daha fazla ölçülebilir değişken arasındaki olası ilişkiler ve bu ilişkilerin yön ve kuvvet özelliklerinin saptanması amaçlanmıştır. Bu araştırma kapsamında değişkenler ikinci dilde İKİ ve ikinci dil MBS olarak belirlenmiştir.

2.2. Katılımcılar ve Ortam

Bu çalışma toplamda 170 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar Hacettepe ve Gazi Üniversitelerinin TÖMER birimlerinde Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilerdir. Katılımcıların belirlenmesinde bu tip dil araştırmalarında yaygın bir yöntem olan elverişli örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır (Dörnyei, 2007). Veri toplama sürecine başlamadan önce hazırlanan gönüllü katılım formları dağıtılarak katılımcıların onayları alınmıştır. Katılımcıların cinsiyetleri, Tablo 1'de, yaşları ve milliyetleri Şekil 2, 3, 4 ve 5'te gösterilmiştir.

Tablo 1
Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelerik	Geçerli Yüzdelerik	Kümülatif Yüzde
Erkek	97	57.1	57.1	57.1
Kadın	73	42.9	42.9	100.0
Toplam	170	100.0	100.0	

Araştırmaya katılan 170 katılımcının 97'si erkek 73'ü kadındır. Erkek katılımcılar örneklemin %57.1'ini oluştururken kadın katılımcılar örneklemin %42.9'unu oluşturmaktadır. Bu bilgilere dayanarak çalışma örnekleminin neredeyse heterojen bir örneklem olduğu görülmektedir.

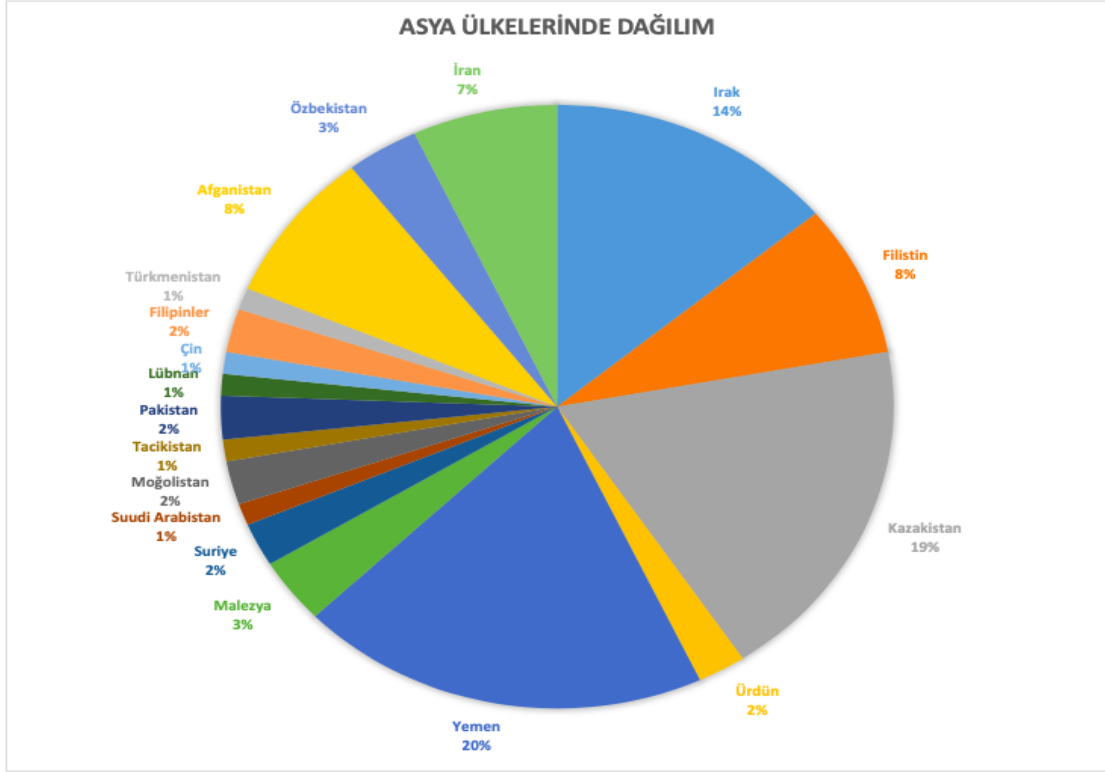
Şekil 2
Katılımcıların Yaş Dağılımı

Şekil 2'de görüldüğü gibi katılımcıların yaşları 18 ile 35 arasında değişiklik göstermektedir. Katılımcılar arasında en fazla görülen yaş 23, en az görülen yaş ise 33'tür.

Çalışmaya katılan öğrenciler 43 farklı ülkeye mensuptur. Betimsel analizlere göre katılımcıların en fazla olduğu ülkeler 17 öğrenci ile Yemen ardından 16 öğrenciyle Kazakistan'dır. Ülke hakkında bilgi vermeyen 25 kişi çıkarıldığında toplam 145 katılımcının ülkelerine dair bilgi elde edilmiştir. Katılımcıların ülke ile ilgili verdikleri bilgilere kıta bazında bakıldığında 86 kişinin 18 farklı ülke ile Asya Kıtası'ndan, 48 kişinin 17 farklı ülke ile Afrika Kıtası'ndan, 10 kişinin 7 farklı ülke ile Avrupa Kıtası'ndan ve 1 kişinin 1 ülke ile Güney Amerika Kıtası'ndan olduğu Şekil 3, 4, 5'de görülmektedir. Güney Amerika Kıtası'ndan bir katılımcı (Brezilya) olduğu için şekille gösterilmemiştir.

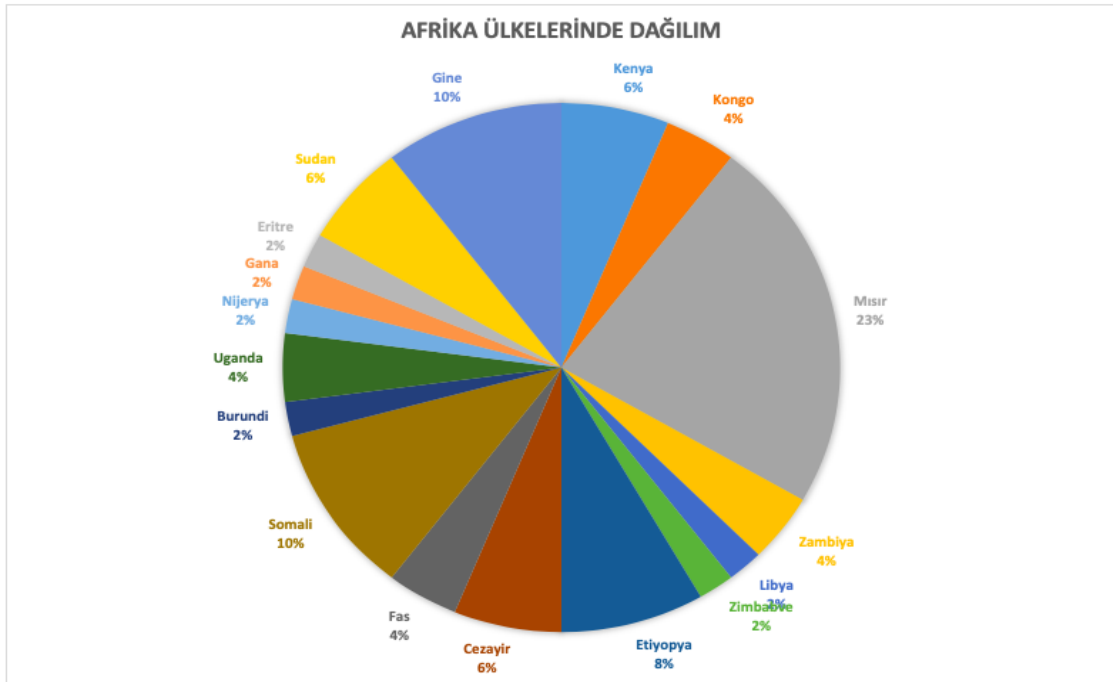
Şekil 3

Asya Ülkelerinden Katılımcı Sayısı

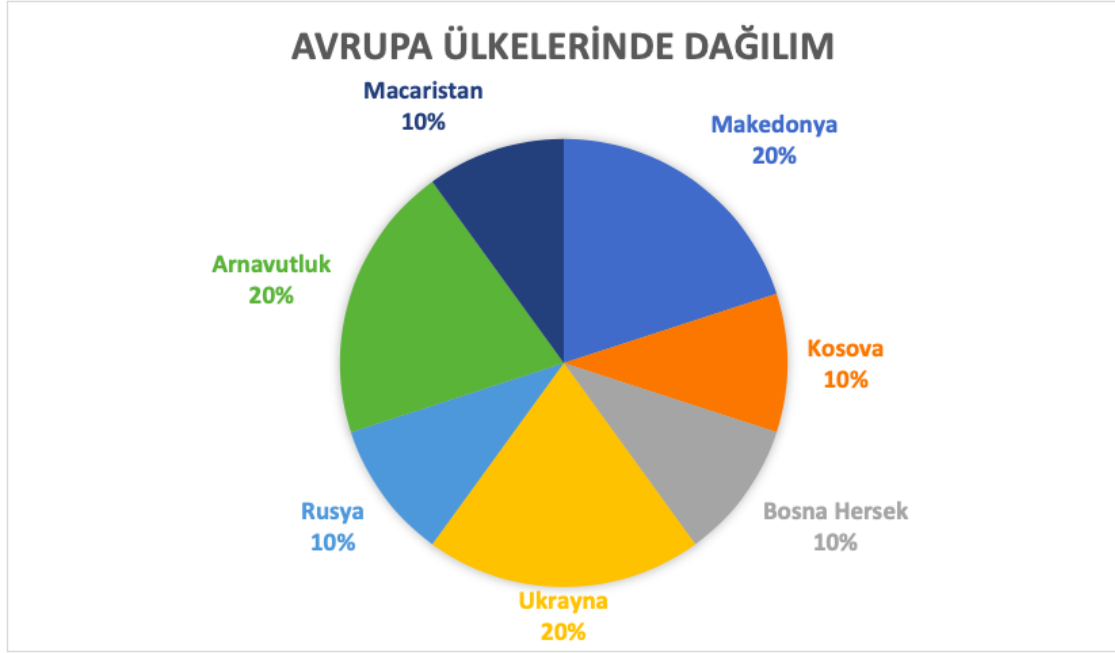
Şekil 4

Afrika Ülkelerinden Katılımcı Sayısı

Şekil 5

Avrupa Ülkelerinden Katılımcı Sayısı

2.3. Çalışmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada iki ölçekten oluşan bir anket uygulanmıştır. Bunlar Motivasyonel Benlik Sistemi Ölçeği ve İletişim Kurma İstekliliği Ölçeği'dir.

2.3.1. Motivasyonel Benlik Sistemi Ölçeği

Katılımcıların algılanan ikinci dil MBS düzeylerinin belirlenmesinde İkinci Dil Motivasyonel Benlik Sistemi Ölçeği (Dörnyei & Taguchi, 2010) kullanılmıştır. Bu çalışmada orijinal ölçeğin üç alt ölçeğinin iki tanesinden yararlanılmıştır; ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği ölçekleridir. Kullanılan araçlar onar maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert ölçektir (1= kesinlikle katılmıyorum ve 5 = kesinlikle katılıyorum arasında değişen). İkinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği ölçeklerinin iç tutarlılığı mevcut çalışmada sırasıyla $\alpha = .84$ ve $\alpha = .86$ olarak bulunmuştur. Ölçeklerin iç tutarlılığı için belirlenen değerler sosyal bilimlerde .70'in üzerinde olduğu için kabul edilebilir düzeydedir (Fraenkel & Wallen, 2003).

2.3.2. İletişim Kurma İstekliliği Ölçeği

Sınıf İçi İletişim Kurma İstekliliği Ölçeği (MacIntyre vd., 2001) katılımcıların algılanan İKİ verileri hakkında bilgi toplamak için uygulanmıştır. Bu ölçek 5'li (1= hiçbir zaman istekli değil ve 5 = her zaman istekli arasında değişen) likert ölçek formatında 27 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca bu ölçeğin iç tutarlılığını belirlemek için Cronbach Alfa değeri hesaplanmış ve $\alpha = .91$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlılığı için belirlenen değerler sosyal bilimlerde .70'in üzerinde olduğu için kabul edilebilir düzeydedir (Fraenkel & Wallen, 2003).

2.4. Veri Toplama ve Analiz Aşaması

Bu araştırmanın veri toplama aşaması, Hacettepe ve Gazi Üniversitelerinin TÖMER birimlerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara anket için 20 dakika süre verilmiştir. İstatistiksel analizler, veriler bilgisayara girildikten sonra sosyal bilimler için istatistiksel paket (SPSS) sürüm 21 kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ardından, katılımcıların bildirdiği ikinci dil MBS ve ikinci dilde sınıf içi İKİ düzeylerinin belirlenmesi için frekanslar, yüzdeler ve ortalamalar gibi betimleyici istatistikler hesaplanmıştır. Ayrıca, verilerin normal dağılıp dağılmadığının anlaşılması için çeşitli testler, histogramlar, normal ve küçültülmüş Q-Q plotlardan faydalanılmıştır.

Araştırmanın birinci sorusuyla katılımcıların yabancılara Türkçe öğretiminde ikinci dilde sınıf içi İKİ, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasında cinsiyete göre farklılık olup olmadığının ortaya çıkarılması hedeflenmektedir bu doğrultuda dört ayrı bağımsız grup T testi uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci sorusuyla yabancılara Türkçe öğretiminde ikinci dilde sınıf içi İKİ, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasında olası bir anlamlı ilişki olup olmadığının ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır, bu doğrultuda Pearson korelasyonundan faydalanılmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bu bölümü istatistiksel testler sonucunda elde edilen bulguların sunumunu içermektedir. Çalışmanın cinsiyet farklılıklarına odaklanan birinci araştırma sorusunu cevaplamak amacıyla bağımsız gruplar için T testleri uygulanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2

Cinsiyet Farklılıkları

	Kadın	Erkek	T puanı	P değeri
İletişim kurma isteklilikleri	3.42	3.44	.47	.63
İkinci dil ideal benlik	3.96	3.75	1.947	.053
İkinci dil toplumsal benlik	2.95	3.02	.46	.64

Bağımsız gruplar için T testleri kadın ve erkek katılımcıların ikinci dilde sınıf içi iletişim kurma isteklilikleri (kadın (M =3.42, SD= .71), erkek (M= 3.44, SD= .75)), ikinci dil ideal benlik puanları (kadın (M =3.96, SD= .67), erkek (M= 3.75, SD= .69)) ve ikinci dil toplumsal benlik puanları (kadın (M =2.95, SD= .89), erkek (M= 3.02, SD= .91)) arasındaki farklılıkları saptamak için gerçekleştirilmiştir. İkinci dilde İKİ'de ($t(168) = .47, p = .63, \text{two-tailed}$), ikinci dil ideal benlik puanlarında ($t(168) = 1.947, p = .053, \text{two-tailed}$) ve ikinci dil toplumsal benlik puanlarında ($t(168) = .46, p = .64, \text{two-tailed}$) cinsiyet için anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Bu testlerin sonuçları incelendiğinde erkeklerin kadınlardan daha yüksek ikinci dilde İKİ'leri olduğu sonucuna ulaşılmıştır ve gruplar arasındaki farkın değerinin küçük olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca kadınların ve erkeklerin ikinci dil ideal benlik düzeyleri incelendiğinde kadınlar daha yüksek bir düzeye sahiptir. Ancak, gruplar arası farkın büyüklüğü orta düzeydedir. Son olarak katılımcıların ikinci dil toplumsal benliği

düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak incelendiğinde erkeklerin ikinci dil toplumsal benliği düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın boyutunun orta düzeyde olduğu görülmektedir. Fakat bu farklar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Çalışmanın yabancılara Türkçe öğretiminde ikinci dilde sınıf içi İKİ, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasındaki muhtemel anlamlı ilişkiye odaklanan ikinci sorusunu yanıtlamak için Pearson ürün momenti korelasyon katsayısı (Pearson Moment Coefficients) kullanılmıştır.

Tablo 3

Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4
1. İkinci Dilde İletişim Kurma İstekliliği	-			
2. İkinci Dil İdeal Benliği	.347**	-		
3. İkinci Dil Toplumsal Benliği	.265**	.250**	-	
4. Motivasyon Genel	.379**	.723**	.849**	-

Pearson korelasyonuna göre tüm değişkenler arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir (Tablo 3). İkinci dilde İKİ ve ikinci dil ideal benliği arasında pozitif orta ($r=.347$, $n=170$, $p<.005$), ikinci dilde İKİ ve ikinci dil toplumsal benliği arasında pozitif küçük ($r=.265$, $n=170$, $p<.005$), ikinci dilde İKİ ve ikinci dil motivasyonu arasında pozitif orta ($r=.379$, $n=170$, $p<.005$), ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasında pozitif küçük ($r=.250$, $n=170$, $p<.005$), ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil motivasyonu arasında pozitif büyük ($r=.723$, $n=170$, $p<.005$), ikinci dil toplumsal benliği ve ikinci dil motivasyonu arasında pozitif büyük ($r=.849$, $n=170$, $p<.005$) (Cohen, 1988, ss. 79–81) düzeylerde ilişkiler tespit edilmiştir.

4. Tartışma

Bu bölümde, MBS ve İKİ yapılarındaki cinsiyet farklılıklarına odaklanan birinci araştırma sorusundan elde edilen bulgular ve ikinci dilde sınıf içi iletişim kurma istekliliği, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasındaki ilişkiye odaklanan ikinci araştırma sorusundan elde edilen bulgular daha önceki çalışmaların bulguları ile karşılaştırılacaktır ve yorumlanacaktır.

Öncelikle cinsiyet farklılıklarına odaklanan birinci araştırma sorusundan elde edilen bulgular önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, Yayla'nın (2018) çalışması ile ikinci dil ideal benliği yönünden paralellik, ikinci dilde İKİ yönünden zıtlık göstermektedir. Bu çalışmanın bulgularının Abubakar'ın (2016) çalışmasındaki motivasyon bulgularıyla paralellik gösterdiği görülmektedir. Kavi'nin (2019) çalışmasında motivasyon kaynakları bulguları ve bu çalışmadaki bulgular incelendiğinde sonuçların birbiriyle paralellik göstermediği görülmektedir. Ancak bu çalışmaların bulguları da istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ayrıca, Polatcan'ın (2018) çalışmasındaki ve bu çalışmadaki Türkçe İKİ'deki cinsiyet farklılıkları bulguları örtüşmemektedir.

Polatcan'ın (2018) İKİ bulgularının istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde olmadığı görülmektedir. Ancak, bu çalışmadaki motivasyon bulgularıyla Polatcan'ın (2018) çalışmasındaki motivasyon yapısındaki cinsiyet farklılıkları incelendiğinde bunların paralel olduğu görülmektedir. Polatcan'ın (2018) motivasyon bulgularının istatistiksel olarak anlamlı bir düzeyde olduğu görülmektedir.

Katılımcıların MBS ve ikinci dilde sınıf içi İKİ arasındaki cinsiyete göre farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı bir düzeye ulaşmamıştır. Bununla birlikte ortaya çıkan farkların küçük ve orta boyutlarda olduğu göz önünde bulundurulmalıdır ve ileride konuya ilişkin yapılabilecek olan muhtemel çalışmaların daha büyük örneklem kullanmaları durumunda ortaya çıkan farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı bir düzeye gelebileceği unutulmamalıdır.

İkinci dilde sınıf içi iletişim kurma istekliliği, ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği arasındaki ilişkiye odaklanan ikinci araştırma sorusundan elde edilen bulgular önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, Yayla'nın (2018) ikinci dil ideal benliği ve ikinci dilde İKİ'ye odaklanan çalışmasıyla paralellik gösterir. İki çalışma da ikinci dil ideal benliği ve ikinci dilde İKİ yapılarının arasında olumlu bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Ancak, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanyazını incelendiğinde bu konuya ilişkin bulguları olan başka çalışmalar görülememektedir. Bununla birlikte, Türkiye'de yabancı dil olarak İngilizce öğretimi alanında yapılan bazı çalışmaların bulguları ve bu araştırmanın bulguları karşılaştırılabilir. Örneğin, Bursalı ve Öz (2017), Öz (2016), Öz ve Bursalı (2018) ve Kanat-Mutluoğlu'nun (2016) çalışmaları ikinci dil ideal benliği ve ikinci dilde İKİ açısından bu çalışma ile uyumluluk göstermektedir. Ancak, Öz ve Bursalı'nın (2018) bulgularına göre ikinci dilde İKİ ile ikinci dil toplumsal benliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır ki bu da İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenenlerle yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler arasındaki kültürel farklılıklarla (birey merkezci, kolektif toplum yapısı) açıklanabilir.

Bu bulgular incelendiğinde hem ikinci dil toplumsal benliğinin hem de ikinci dil ideal benliğinin motivasyonu belirlemede önemli bir rolü olduğu yorumu yapılabilir. Ancak, Türkçe öğrenen uluslararası öğrenciler için ikinci dil toplumsal benliği motivasyon açısından daha önemli bir yere sahiptir bu durum katılımcıların birey merkezci değil daha kolektif kültürlerde yetişmiş olmalarıyla açıklanabilir. İkinci dilde İKİ ve motivasyon düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise bireylerin hem ikinci dil ideal benliği hem de ikinci dil toplumsal benliğinin bu ilişkinin oluşmasında önemli bir role sahip olduğu söylenebilir. Ancak, bunlardan ikinci dil ideal benliğinin etkisi daha yüksektir. Bu sebeple katılımcıların ikinci dilde konuşma istekliliklerini arttırmak için ikinci dil ideal benliklerini arttırıcı birtakım çalışmalar programlara eklenmeli ve öğretmenlerin bu konudaki farkındalıkları arttırılmalıdır. Ayrıca, çalışmanın bulgularına göre bireylerin ikinci dil ideal benlikleriyle ikinci dil toplumsal benlikleri arasında da pozitif yönlü ilişki olduğu görülmektedir ve bu sebeple katılımcıların her iki tür motivasyon kaynaklarının arttırılması diğerini de olumlu yönde etkileyebilir. Bu sebeple

yabancılara Türkçe öğretimi alanında yöneticiler, öğretmenler, kitap yazarları, müfredat geliştiricileri bu ilişkiyi göz önünde bulundurarak yapacakları etkinliklere ve yeniliklere karar vermelidir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın ana hedefi ikinci dilde sınıf içi İKİ ve ikinci dil MBS arasındaki olası ilişkiyi belirlemek, aynı zamanda bu yapıların katılımcıların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını saptamaktır. Çalışmanın bulgularına göre kadınların ikinci dil ideal benlik düzeyleri erkeklere göre daha yüksek, ikinci dil toplumsal benlik düzeyleri ise daha düşüktür. Bu bulgu ile kadın katılımcıların ikinci dilde iletişim kurma istekliliklerinde bireysel etmenlerin toplumsal etmenlere göre daha etkili yapılar olduğu yorumu yapılabilir. Erkeklerin ikinci dilde İKİ’nde ise ikinci dil toplumsal benliğinin etkisi daha fazladır, buradan yola çıkarak erkeklerin bireysel etmenlere göre toplumsal etmenlerden daha fazla etkilendiği söylenebilir. İletişim kurma istekliliği tek başına değerlendirildiğinde erkeklerin kadınlara göre İKİ düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak bu çalışmada MBS ve ikinci dilde İKİ düzeylerindeki cinsiyet farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı bir düzeye ulaşmamıştır.

Katılımcıların ikinci dilde sınıf içi İKİ ve ikinci dil MBS’leri arasındaki istatistiksel ilişki ele alındığında belirtilen tüm değişkenler arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durumda ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği, MBS’nin parçaları olarak ikinci dilde İKİ yapısıyla yüksek düzeyde ilişkilendirilebilir. Ayrıca bu bulgu motivasyon arttığında potansiyel ikinci dilde İKİ artışını öngörür ve aynı durum ikinci dilde İKİ’nin artmasıyla motivasyon artışı olabileceği şeklinde de yorumlanabilir.

Bu çalışmanın sonuçları dikkate alındığında kuramsal ve pedagojik çıkarımlar yapılabilir. Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde ikinci dil MBS’nin yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında kullanıma uygun bir kuramsal yapı olduğu sonucuna varılabilir. Dolayısıyla geleneksel motivasyon modellerinden ziyade süreç odaklı bir motivasyon kuramı olan ikinci dil MBS’ye dönüşüm göz önünde bulundurulabilir. Özellikle bütüncül motivasyon kavramından ziyade ikinci dil ideal benliği kavramına önem verilebilir.

Diğer bir taraftan, bu çalışmanın pedagojik çıkarımlarına örnek olarak öğrencilerin ikinci dilde sınıf içi İKİ’nin yüksek olmasının dil öğrenme süreçlerini desteklediği söylenebilir. İkinci dilde İKİ yapısıyla ilişkilendirilebilen pek çok yapı bulunmaktadır ve bu yapılara başlıca içe dönüklük, benlik saygısı, iletişimsel yeterlilik, iletişim kaygısı vb. örnek gösterilebilir. Buna ek olarak, öğrencilerin İKİ’ni etkileyebilecek, anlık ruh halleri, köklü kaygı sorunları, konunun öğrencinin ilgisini çekip çekmediği, öğrencilerin hata yapmaktan korkmaları veya kendilerine yöneltilen soruları cevaplayacak vakitlerinin olup olmaması gibi etmenler olduğu yadsınamaz. Bununla birlikte bu çalışmanın bulgularına göre ikinci dilde İKİ’nin, ikinci dil MBS yani ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği tarafından önemli ölçüde etkilendiği

görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin ikinci dil ideal benliği ve ikinci dil toplumsal benliği düzeylerinin artırılması öğrencilerin ikinci dilde iletişim kurma istekliliklerini arttırmaya önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Bu sebeple, öğrencilerin ikinci dil ideal ve toplumsal benlik algı düzeylerinin yükseltilmesinde öğretmenlere düşen rol oldukça büyüktür. Bu sebeple öğretmenlerin İKİ ve MBS hakkındaki farkındalıklarını arttırmaya yönelik uygulamalar yapılmalıdır. Buna ek olarak, ders içerikleri, materyalleri ve teknikleri belirlenmesinde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları göz önünde bulundurulurken, ikinci dil ideal ve toplumsal benlik düzeylerini ve ikinci dilde iletişim kurma istekliliklerini arttırmaya yönelik çalışmalara da yer verilmelidir (Williams vd., 2016). Bu sebeple, öğretmenlerin belirtilen yapılarla alakalı etkinlikler düzenleyebilmeleri için öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir ve belirtilen yapılara ilişkin etkinlikler hakkındaki bilgiler yabancılara Türkçe öğretimi alanında akademik eğitim görmekte olan muhtemel öğretmenlere aktarılabilir.

Bu çalışma katılımcı olarak Türkiye’de Türkçe öğrenen uluslararası öğrencilere odaklanır, bu sebeple öğrenciler Türkçenin ana dili olarak konuşulduğu bir ortamda eğitim görmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin ana dili Türkçe konuşurlarıyla daha çok iletişim kurabilecekleri ortamlar artırıldığında daha fazla motive olabileceği ve böylece İKİ’lerinin artırılabilmesi yorumu yapılabilir.

Bu çalışma öncelikli olarak ikinci dil MBS ve ikinci dilde sınıf içi İKİ yapılarını incelemiştir. Bununla birlikte ikinci dil MBS yapısı ikinci dil öğrenme deneyimi dâhil edilmeden incelenmiştir. Gelecek çalışmaların bu yapıyı ikinci dil öğrenme deneyimini de dâhil ederek bütünüyle ele almaları yararlı olacaktır. İkinci dilde sınıf içi İKİ yapısına ek olarak ikinci dilde sınıf dışı İKİ yapısının incelenmesi, öğrencilerin sınıf içi ve sınıf dışı iletişim kurma istekliliklerindeki farklar hakkında bilgiler vererek alana katkı sağlayabilir.

İkinci dil MBS konusunda zamanla çeşitli farklı kuramsal gelişmeler gerçekleşmiştir. Köklü İkinci Dil Benliği (Rooted L2 Self) (MacIntyre, Baker & Sparling, 2017), İdeal Çok Dilli Benlik (Ideal Multilingual Self) (Henry & Thorsen, 2017) ve Toplum Karşıtı İkinci Dil Benliği (Anti-ought to L2 Self) (Thompson & Vásquez, 2015) gibi yapılar yabancı dil olarak İngilizce öğretimi bağlamında çalışılmaya başlanmıştır. Bu yapıların yabancılara Türkçe öğretimi bağlamındaki geçerliliği ve uygulanabilirliği henüz test edilmediğinden bu yapılarla ilgili çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Bu yapılara odaklanan çalışmaların gerçekleştirilmesiyle önemli çıkarımlar elde edilebilir ve alana katkı sağlanabilir.

İleride yapılacak çalışmalarda öğrencilerin yanı sıra öğretmenlerin görüşlerine de yer verilerek, alanda yapılabilecek çıkarımlara farklı bir kapsam kazandırılabilir. Öğretici görüşlerine yer veren bazı çalışmalar bulunmaktadır fakat bunlar sayıca azdır (Polatcan, 2018) bu sebeple konuyla ilgili daha fazla çalışma yapılması faydalı olacaktır. Bunlara ek olarak, gelecek çalışmaların nicel verilerle birlikte nitel verilere de odaklanması bu yapıların etkisini ortaya çıkarmak için önemlidir. Son olarak, motivasyon çalışmaları

günümüzde anlık motivasyon değişimlerine odaklanan yenilikçi ölçme yöntemleri üretmiştir (Dörnyei, Muir vd.,2014; Dörnyei, Ibrahim vd.,2015). Uluslararası öğrencilere Türkçe öğretimi bağlamında öğrencilerin motivasyonlarının ayrıntılı olarak incelenebilmesi için bu yöntemlerin kullanılması alana katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abubakarı, A. (2016). *Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerle İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin motivasyon durumlarının karşılaştırılması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Burgoon, J. K. (1976). The unwillingness-to-communicate scale: Development and validation. *Communications Monographs*, 43(1), 60-69.
- Bursalı, N., & Öz, H. (2017). The relationship between ideal L2 self and willingness to communicate inside the classroom. *International Journal of Higher Education*, 6(4), 229-239.
- Cao, Y., & Philp, J. (2006). Interactional context and willingness to communicate: aA comparison of behavior in whole class, group and dyadic interaction. *System*, 34(4), 480-493.
- Chan, B., & McCroskey, J. C. (1987). The WTC scale as a predictor of classroom participation. *Communication Research Reports*, 4(2), 47-50.
- Cohen, J. W. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Erlbaum.
- Dörnyei, Z. (2007). Creating a motivating classroom environment. J. Cummins & C. Davison (Eds.), *International handbook of English language teaching* içinde (ss. 719-731). Springer.
- Dörnyei, Z. (2009). *The psychology of second language acquisition*. Oxford University .
- Dörnyei, Z., & Ryan, S. (2015). *The psychology of the language learner revisited*. Routledge.
- Dörnyei, Z., & Taguchi, T. (2010). *Questionnaires in second language research: Construction, administration, and processing* (2nd ed.). Routledge.
- Dörnyei, Z., Muir, C., & Ibrahim, Z. (2014). Directed motivational current: Energising language learning through creating intense motivational pathways. D. Lasagabaster, A. Doiz & J. M. Sierra (Eds.), *Motivation and Foreign Language Learning: From Theory to Practice* içinde (ss. 9-29). John Benjamins Publishing Company.

- Dörnyei, Z., Ibrahim, Z., & Muir, C. (2015). Directed motivational currents: regulating complex dynamic systems through motivational surges. *Motivational Dynamics In Language Learning*, (7), 95-105.
- Ellis, R. (2008). *The study of second language acquisition* (2. bs.). Oxford University.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2003). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill Higher Education.
- Gardner, R. C. (1985). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. Edward Arnold.
- Ghonsooly, B., Khajavy, G. H., & Asadpour, S. F. (2012). Willingness to communicate in English among Iranian non-English major university students. *Journal Of Language And Social Psychology*, 31(2), 197-211.
- Henry, A., & Thorsen, C. (2017). The ideal multilingual self: Validity, influences on motivation and role in a multilingual education. *International Journal of Multilingualism*, 15(4), 349-364.
- Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94(3), 319.
- Kanat-Mutluoğlu, A. (2016). The influence of ideal L2 self, academic self-concept and intercultural communicative competence on willingness to communicate in a foreign language. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 2(2), 27-46.
- Kavi, E. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin motivasyonları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Khajavy, G. H., & Ghonsooly, B. (2017). Predictors of willingness to read in English: Testing a model based on possible selves and self-confidence. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 38(10), 871-885.
- Khajavy, G. H., Ghonsooly, B., Hosseini Fatemi, A., & Choi, C. W. (2016). Willingness to communicate in English: A microsystem model in the Iranian efl classroom context. *Tesol Quarterly*, 50(1), 154-180.
- Koçer, Ö. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin süreç odaklı motivasyon ve benlik algılarına yönelik çoklu biyografik durum çalışması* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Phillips, G. M. (1965). The problem of reticence. *Pennsylvania Speech Annual*, (22), 22-38.
- Phillips, G. M. (1968). Reticence: Pathology of the normal speaker. *Communications Monographs*, 35(1), 39-49.
- Polatcan, F. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin iletişim kurma istekliliklerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi.

- MacIntyre, P. D. (1994). Variables underlying willingness to communicate: A causal analysis. *Communication Research Reports*, 11(2), 135-142.
- MacIntyre, P. D. (2007). Willingness to communicate in the second language: Understanding the decision to speak as a volitional process. *The Modern Language Journal*, 91(4), 564-576.
- MacIntyre, P. D., & Charos, C. (1996). Personality, attitudes, and affect as predictors of second language communication. *Journal of Language and Social Psychology*, 15(1), 3-26.
- MacIntyre, P. D., & Clément, R. (1996, August). *A model of willingness to communicate in a second language: The concept, its antecedents and implications* [paper presentation] 11th World Congress of Applied Linguistics, Jyväskylä, Finland.
- MacIntyre, P. D., Baker, S. C., Clément, R., & Conrad, S. (2001). Willingness to communicate, social support, and language-learning orientations of immersion students. *Studies in Second Language Acquisition*, 23(3), 369-388.
- MacIntyre, P. D., Baker, S. C., & Sparling, H. (2017). Heritage passions, heritage convictions and the rooted I2 self: Music and Gaelic language learning in Cape Breton, Nova Scotia. *The Modern Language Journal*, 101(3), 501-516.
- MacIntyre, P. D., Clément, R., Dörnyei, Z., & Noels, K. A. (1998). Conceptualizing willingness to communicate in a L2: A situational model of L2 confidence and affiliation. *The Modern Language Journal*, 82(4), 545-562.
- Markus, H., & Nurius, P. (1986). Possible selves. *American Psychologist*, 41(9), 954.
- McCroskey, J. C. (1992). Reliability and validity of the willingness to communicate scale. *Communication Quarterly*, 40(1), 16-25.
- McCroskey, J. C. (2009). Communication apprehension: What have we learned in the last four decades. *Human Communication*, 12(2), 157-171.
- McCroskey, J. C., & Baer, J. E. (1985). *Willingness to communicate: The construct and its measurement* [Paper presentation] the annual convention of the Speech Communication Association, Denver.
- McCroskey, J. C., & Richmond, V. P. (1982). Communication apprehension and shyness: Conceptual and operational distinctions. *Communication Studies*, 33(3), 458-468.
- McCroskey, J. C., & Richmond, V. P. (1987). Willingness to communicate. *Personality and Interpersonal Communication*, (6), 129-156.
- McCroskey, J. C., & Richmond, V. P. (1991). *Quiet children and the classroom teacher*. (2. bs.). Office of Educational Research and Improvement.

- Mohamed, A. (2019). *Lisansüstü yabancı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik motivasyonları* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Mortensen, C. D., Arntson, P. H., & Lustig, M. (1977). The measurement of verbal predispositions: Scale development and application. *Human Communication Research*, 3(2), 146-158.
- Öz, H. (2014). Big five Ppersonality traits and willingness to communicate among foreign language learners in Turkey. *Social Behavior and Personality*. 42(9), 1473-1482.
- Öz, H. (2016). Role of the ideal L2 self in predicting willingness to communicate of efl students. H. H. Mirici, I. H. Erten, H. Öz & I. Vodopija-Krstanović (Eds.), *Research papers on teaching English as an additional language* içinde (s. 163 182). Rijeka, Croatia: Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka.
- Öz, H., & Bursalı, N. (2018). The relationship between L2 motivational self system and willingness to communicate in learning English as a foreign language. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 14(4), 1-11.
- Papi, M. (2010). The L2 motivational self system, L2 anxiety, and motivated behavior: A structural equation modeling approach. *System*, 38(3), 467-479.
- Thompson, A. S., & Vásquez, C. (2015). Exploring motivational profiles through language learning narratives. *The Modern Language Journal*, 99(1), 158-174.
- Williams, M., Mercer, S., & Ryan, S. (2016). *Exploring psychology in languag learning and teaching*. Oxford University.
- Yashima, T. (2002). Willingness to communicate in a second language: The Japanese efl context. *The Modern Language Journal*, 86(1), 54-66.
- Yashima, T. (2012). Willingness to communicate: Momentary volition that results in L2 behaviour. S. Mercer, S. Ryan & M. Williams (Ed.), *Psychology for language learning* içinde (ss. 119-135). Palgrave Macmillan.
- Yayla, M. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerde ideal ikinci dil (d2) benliği ve iletişim kurma istekliliği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı:

1. yazar katkı oranı: %50
2. yazar katkı oranı: %50

Çıkar Çatışması Beyanı:

Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı:

Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Extended Abstract

Main aim of this study is to determine the possible relationship between second language WTC inside the classroom and second language MSS, and examine whether there is a significant difference according to the gender of participants. According to the findings of the study, second language ideal self levels of females are higher than that of males whereas their second language ought-to self levels are lower compared to males. In accordance with this finding, it can be said that individualistic factors have more effect in willingness to communicate in a second language of female participants rather than social factors. Second language ought-to self has more effect in male participants' WTC in second language and it can be said that males are affected more by social factors rather than individual ones. When willingness to communicate was evaluated by itself, it was observed that WTC levels of male participants are higher than that of female participants. However, differences based on the gender of participants in WTC in second language and MSS levels didn't reach a statistically significant level in this study.

When the statistical relationship between participants' WTC in second language inside the classroom and second language MSS are addressed, it is seen that there is positive relationship in all specified variables. In this case, as parts of MSS second language ideal self and second language ought-to self can be associated in a high level with second language WTC. In addition, this finding foresees the increase in second language WTC when motivation is increased and same situation can be also interpreted as the motivation will increase with the increase of WTC in second language.

When the results of this studies are taken into consideration, theoretical and pedagogic implications can be made. When results of the study are evaluated, it can be reached the conclusion that second language MSS is an appropriate theoretical structure to be used in the context of teaching Turkish to foreigners. Therefore, a shift from traditional motivation models to second language MSS which is a process-based motivation model, can be taken into consideration. More emphasis can especially be put on the concept of second language ideal self rather than integrative motivation concept.

On the other hand, as an example for pedagogic deductions of this study, it can be said that students' higher levels of WTC in second language support language learning processes. There are many structures that can be associated with WTC in second language and especially introversion, self-respect, communicative competence, communication anxiety, etc. can be given as example for these structures. In addition, it should be accepted that there are factors affecting participants' WTC such as momentary moods, deep-rooted anxiety problems, whether the topic attracts the attention of student, students' fear of making a mistake or whether students have enough time to answer the questions directed to them. Nevertheless, according to the findings of this study, it is observed that WTC in second language is affected significantly by second language MSS—second language ideal self and second

language ought-to self. Thereby, increasing the students' levels of second language ideal self and second language ought-to self will contribute significantly to the increase of students' willingness to communicate in a second language. Therefore, instructors have a very important role in increasing the students' levels of perception of second language ideal self and second language ought-to self. Thus, practices for increasing instructors' awareness towards WTC and MSS should be carried out. In addition, as students' attention and needs are taken into consideration during determination of course contents, materials and techniques, practices aiming to increase students' levels of second language ideal self, second language ought-to self and willingness to communicate in a second language should also be included (Williams et al., 2016). Based on this reason, in-service trainings can be given to the instructors so that they can organize activities related to mentioned structures and information about the activities related to mentioned structures can be transferred to possible instructors who are already receiving academic education in the field of teaching Turkish to foreigners.

This study focuses on international students, learning Turkish in Turkey, as participants. Therefore, students are receiving education in a setting where Turkish is spoken as the native language. In this regard, it can be interpreted that the students can get more motivated and their WTC can be increased when the number of settings is increased where they can communicate more with Turkish native speakers.

This study primarily examined structures of second language MSS and second language WTC inside the classroom. However, second language MSS structure was examined excluding second language learning experience. It would be beneficial for future studies to address this structure as a whole by including second language learning experience. In addition to WTC inside the classroom structure in second language, examination of WTC outside the classroom structure in second language can contribute to the field by giving information about the differences between students' willingness to communicate inside and outside of the classroom.

There have been many theoretical improvements in second language MSS throughout time. Structures such as Rooted L2 Self (MacIntyre, Baker, and Sparling, 2017), Ideal Multilingual Self (Henry & Thorsen, 2017) and Anti-ought to L2 Self (Thompson and Vásquez, 2015) have been started to be studied in context of teaching English as a foreign language. As these structures' validity and applicability in the context of teaching Turkish to foreigners have not been tested yet, it can be said that studies about these structures are needed. With the realization of studies focusing on these structures, important deductions can be obtained and contribution to the field can be provided.

By including instructors' opinions alongside with students in future studies, a different scope can be developed for deductions that can be made in the field. There are some studies that include opinions of instructors but they are few in number (Polatcan, 2018). Therefore, more studies related to this subject would be beneficial. In addition, it is important for future studies to focus on qualitative data alongside quantitative data to reveal the effect of this structure better. Finally, recent motivation studies have

---

generated innovative measurement methods focusing on momentary motivation changes (Dörnyei, Muir et al. 2014; Dörnyei, İbrahim et al., 2015). Using of these methods for a detailed examination of the motivation of students in the context of teaching Turkish to international learners will contribute to the field